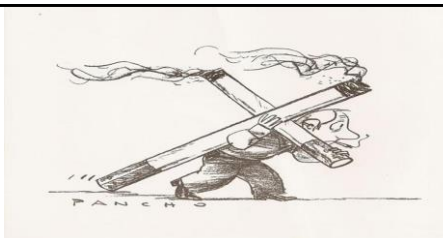

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Spremembe razširjenosti kajenja po uvedbi ZOUTPI

Helena Koprivnikar, Tina Zupanič, Darja Lavtar, Aleš Korošec, Maruša Rehberger

Nacionalni inštitut za javno zdravje

30. 5. 2019

V letu 2018 smo na NIJZ izvedli 3 raziskave, ki omogočajo primerjave prej-potem

- Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC)
 - všolani mladostniki 11, 13, 15 let
 - nacionalno reprezentativni vzorec
- Vrednotenje učinkov novega zakona na področju nadzora nad tobakom (ZOUTPI) med srednješolci
 - dijaki 2. letnikov SŠ iz vse Slovenije
 - priložnostni vzorec
- Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD)
 - prebivalci 15-64 let
 - nacionalno reprezentativni vzorec

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

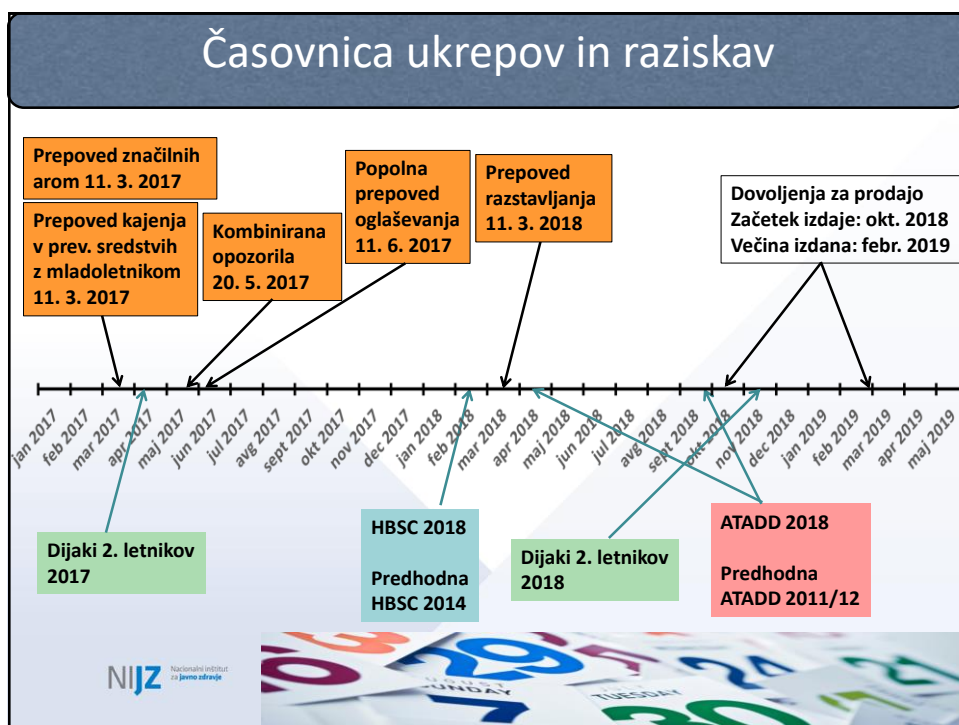
Ukrepi ZOUTPI stopajo v veljavo postopoma – raziskave so zajele določene ukrepe

- Nekateri ključni ukrepi še niso začeli veljati
 - Enotna embalaža cigaret in tobaka za zvijanje (2020)
 - Prepoved značilnega okusa mentola v cigaretah in tobaku za zvijanje (2020)
- Nekateri so bili uveljavljeni pred kratkim, po izvedbi raziskav
 - Dovoljenja za prodajo tobačnih in povezanih izdelkov (nov. 2018 - marec 2019)

Znatnejših zvišanj realnih cen po 2014/2015 ni bilo (dvig v 2014 < 0,2 EUR).

Ukrepi ZOUTPI so dolgoročne narave

- Učinke lahko pričakujemo postopno skozi daljše časovno obdobje
- Ključna ciljna skupina:
 - otroci, mladostniki, mladi odrasli
- Ključni cilj:
 - preprečevanje kajenja med mladostniki s kreiranjem okolja, ki spodbuja nekajenje

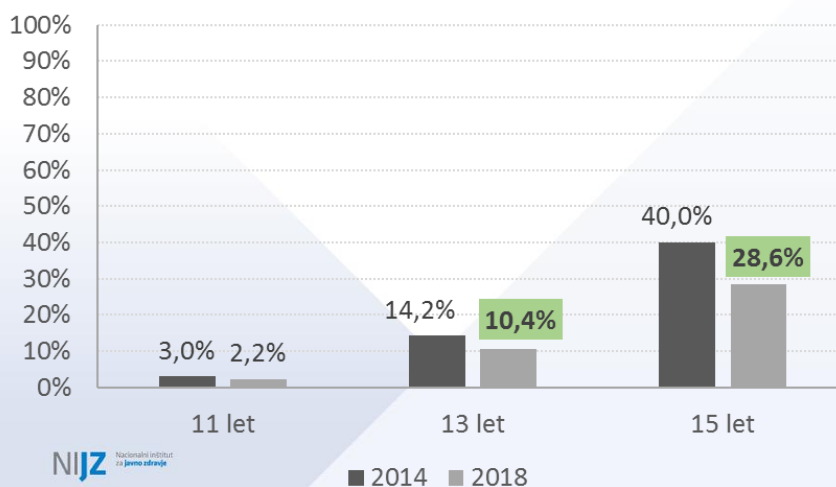

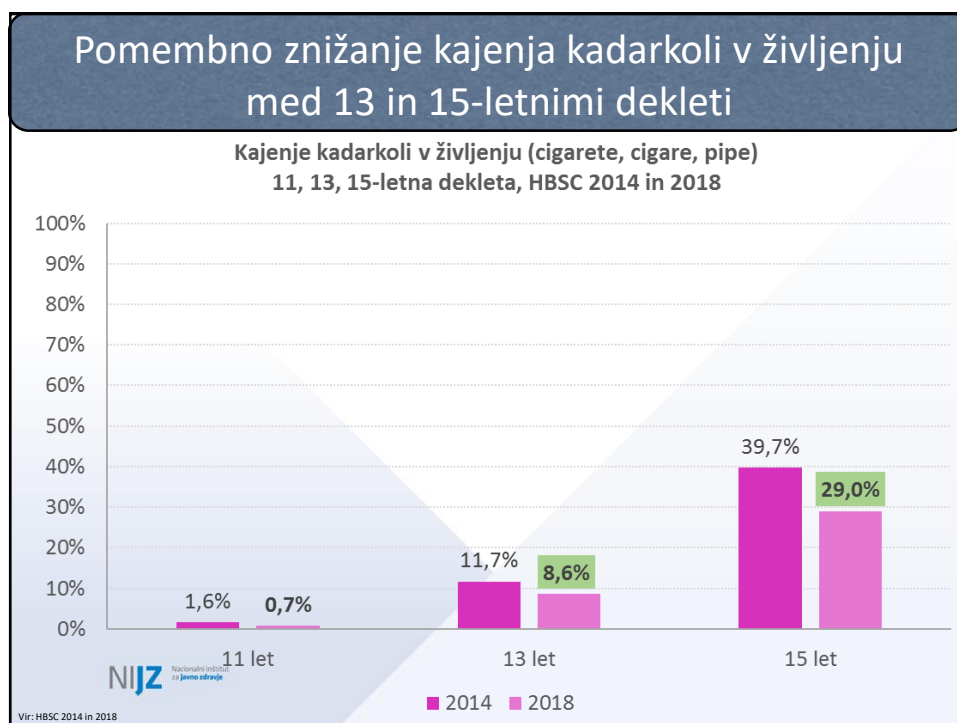
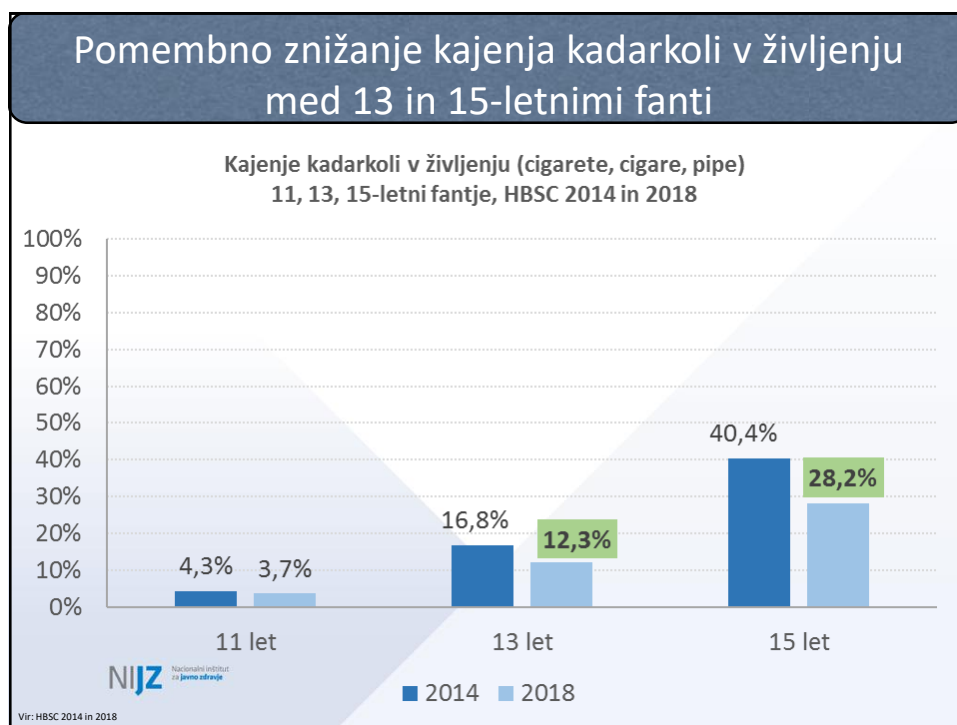
HBSC – Kazalniki kadilskega vedenja

- Kajenje tobaka kadarkoli v življenju
- Kajenje tobaka vsaj 1x/teden ali pogosteje
- Kajenje tobaka vsak dan
- Prvo kajenje cigaret v starosti 13 let ali manj

Pomembno znižanje kajenja kadarkoli v življenju med 13 in 15-letniki skupno

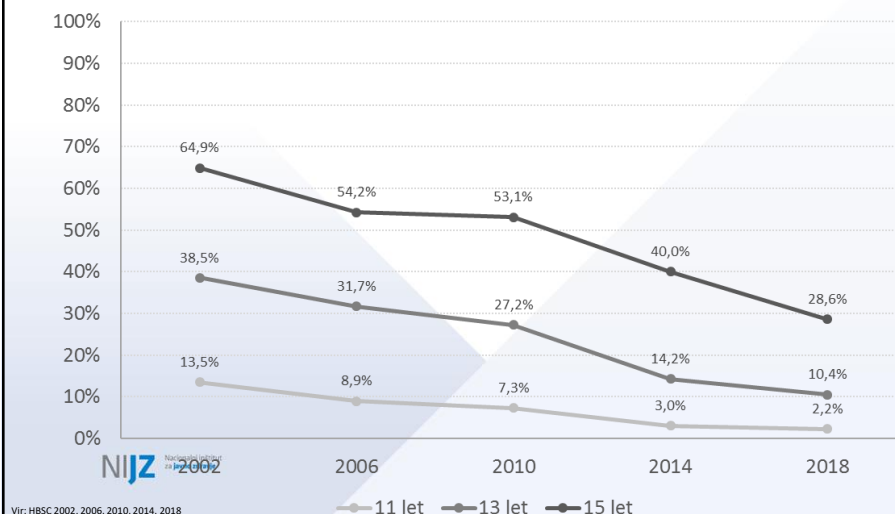
Kajenje kadarkoli v življenju (cigarete, cigare, pipe)
11, 13 in 15-letniki, HBSC 2014 in 2018

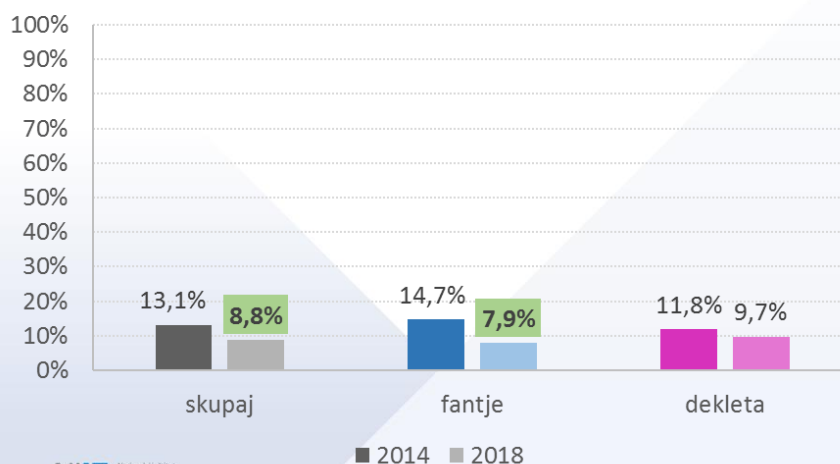
Zmanjševanje kajenja kadarkoli v življenju se med mladostniki nadaljuje

Kajenje kadarkoli v življenju (cigarete, cigare, pipe)
11, 13, 15-letniki, HBSC 2002-2018

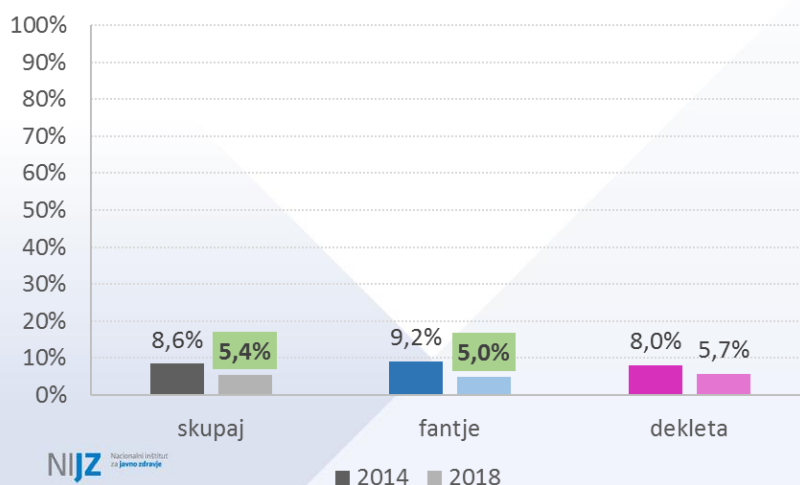
Znižanje tedenskega kajenja med 15-letniki, skupno in med fanti

Kajenje tobaka vsaj 1x na teden ali pogosteje
15-letniki, HBSC 2014 in 2018

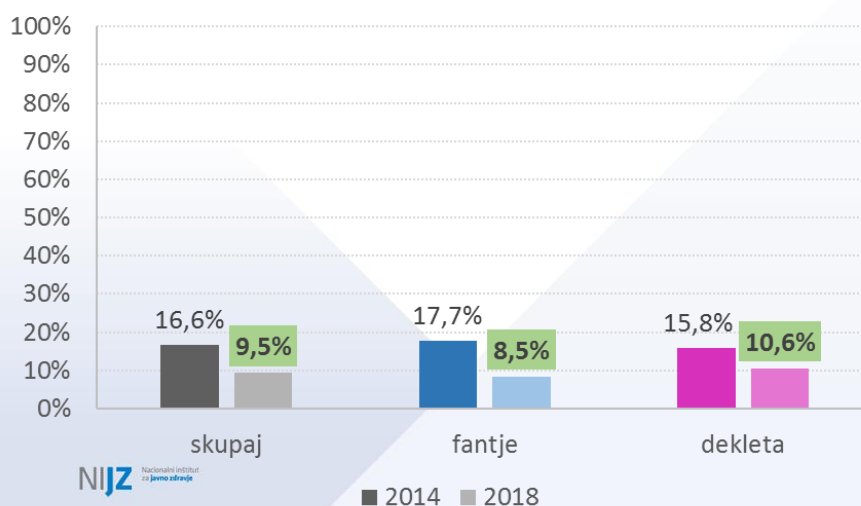
Znižanje dnevnega kajenja 15-letniki, skupno in med fanti

Kajenje tobaka vsak dan
15-letniki, HBSC 2014 in 2018

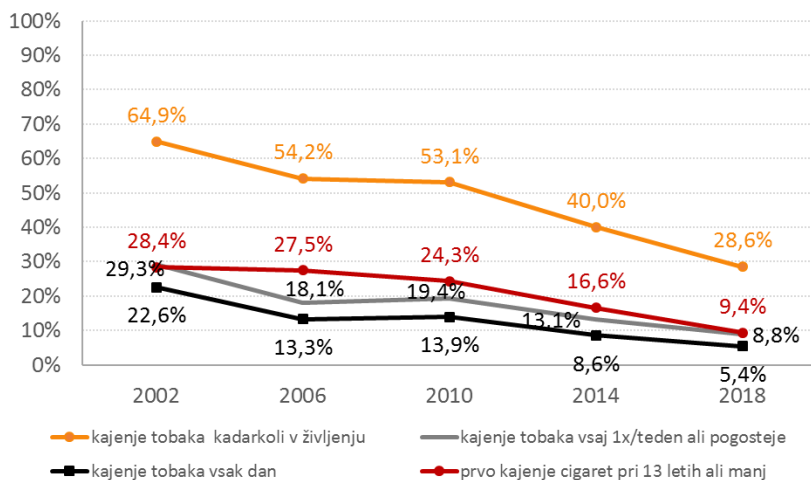
Znižanje prvega kajenja v starosti 13 let ali manj

Prvo kajenje cigaret v starosti 13 let ali manj
15-letniki, HBSC 2014 in 2018

Z ukrepi in programi uspešno zmanjšujemo razširjenost kajenja med mladostniki – primer 15-letniki

Razširjenost kajenja 2002-2018
15-letniki, HBSC 2002-2018

Vir: HBSC 2002, 2006, 2010, 2014 in 2018

Dijaki 2. letnikov SŠ

april 2018 → november 2017 (1,5 leta)

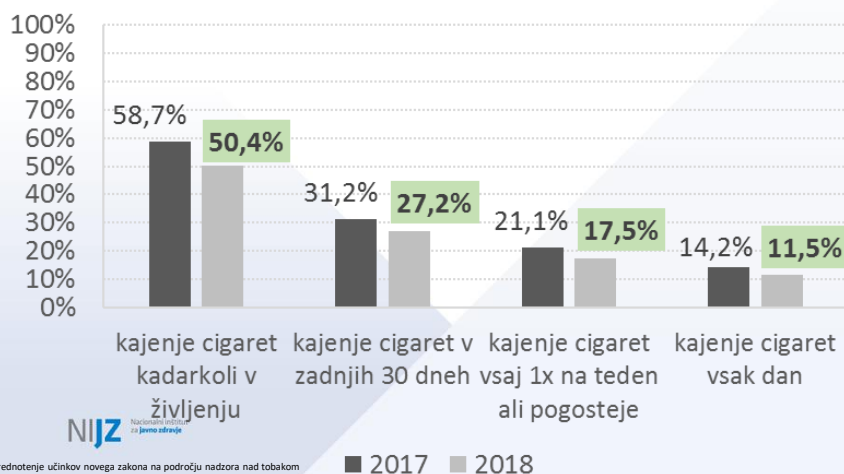

Dijaki 2. letnikov – kazalniki kadilskega vedenja

- Kajenje cigaret kadarkoli v življenju
- Kajenje cigaret v zadnjih 30 dneh
- Kajenje cigaret vsaj 1x/teden ali pogosteje
- Kajenje cigaret vsak dan

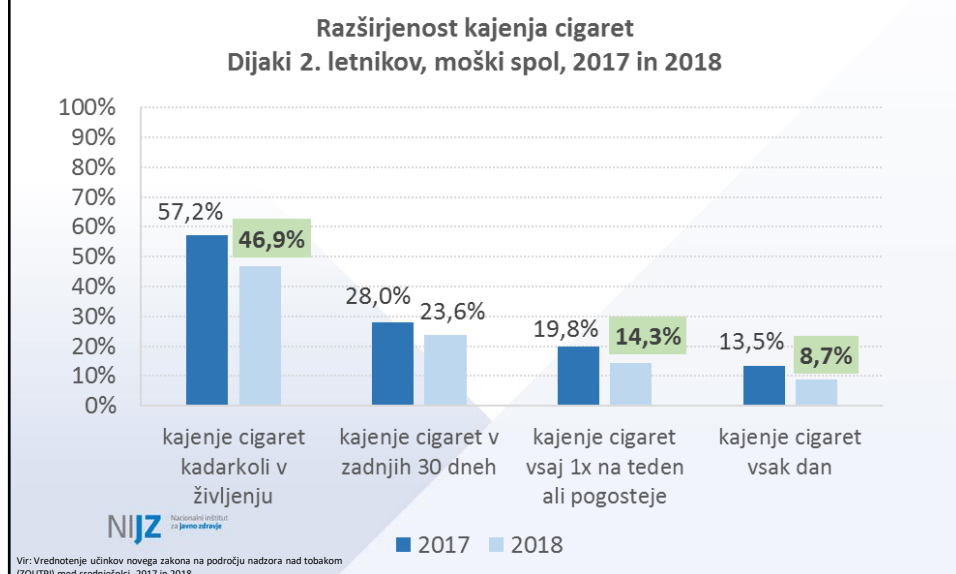
Razširjenost kajenja cigaret med dijaki 2. letnikov skupno se je med 2017 in 2018 pomembno zmanjšala

**Razširjenost kajenja cigaret
Dijaki 2. letnikov, 2017 in 2018**

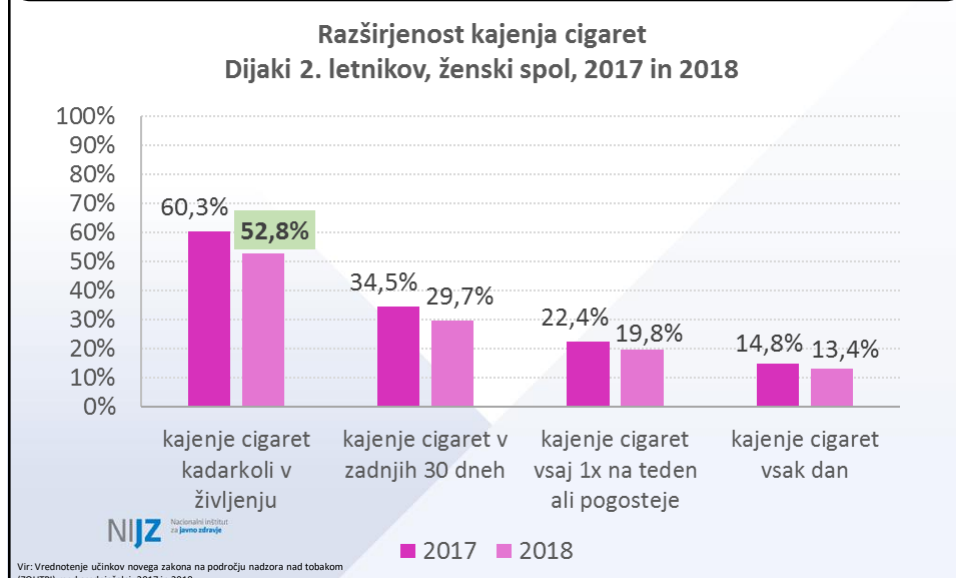

Vir: Vrednotenje učinkov novega zakona na področju nadzora nad tobakom (ZOUTPI) med srednješolci, 2017 in 2018

Razširjenost kajenja cigaret med dijaki 2. letnikov moškega spola se je med 2017 in 2018 pomembno zmanjšala

Razširjenost kajenja cigaret kadarkoli v življenju se je med dijakinjami 2. letnikov zmanjšala med 2017-2018

Prebivalci, stari 15-64 let (2018 - začasni podatki)

ATADD 2018

ATADD 2011/2012

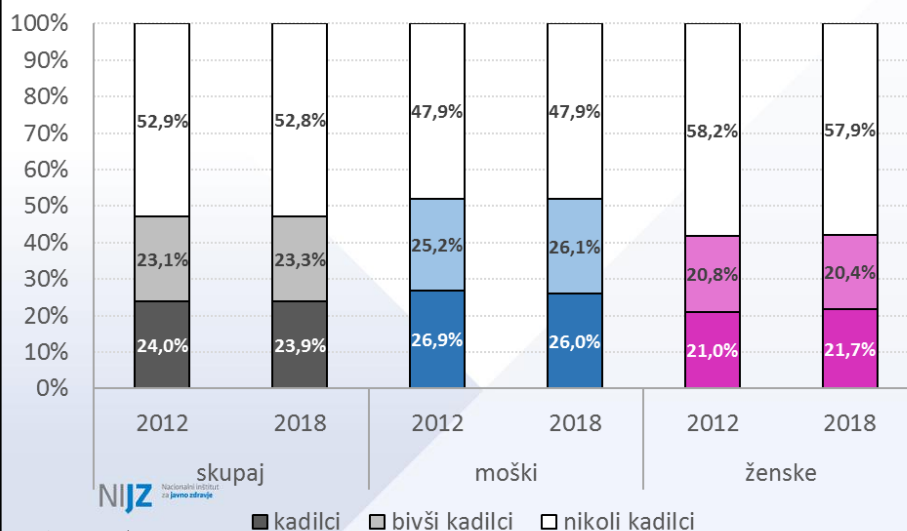
ATADD - kazalniki kadilskega vedenja

(raziskava ATADD, prebivalci, 15-64 let; 2018 - začasni podatki)

- Delež kadičev, bivših kadičev in tistih, ki niso nikoli kadili
- Delež kadičev po starostnih skupinah
- Povprečno število pokajenih cigaret med rednimi kadičmi

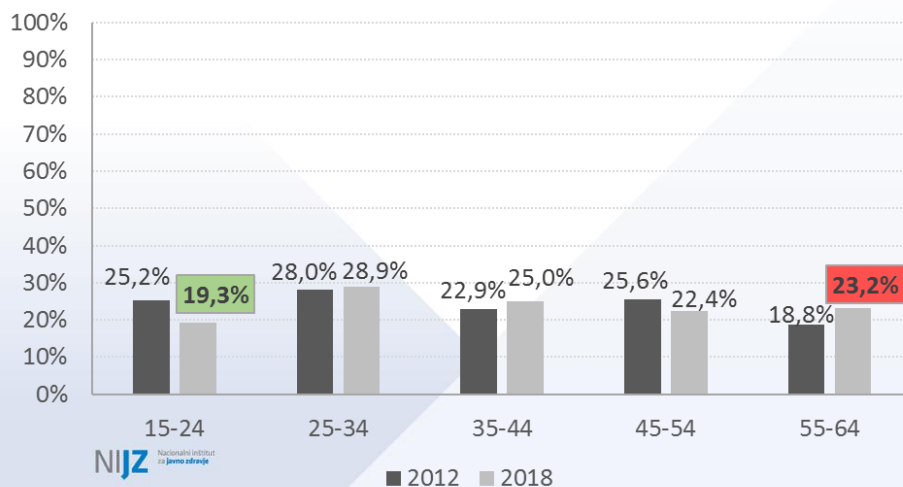
Ni pomembnih sprememb v deležu kadilcev

Delež kadilcev, bivših in nikoli kadilcev, skupaj in po spolu
preb. 15-64 let, ATADD 2012 in 2018 (2018 - začasni podatki)

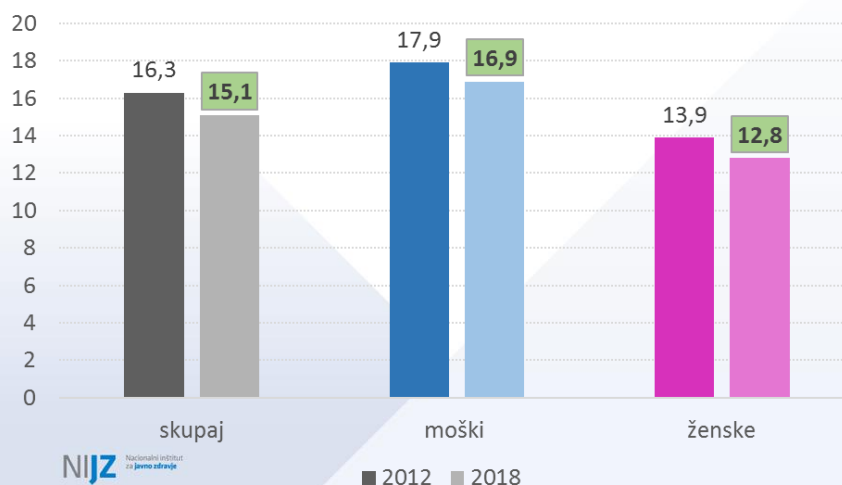
Pomembno pa se je znižal delež kadilcev v najmlajši starostni skupini (15-24 let)

Delež kadilcev po 10-letnih starostnih skupinah
preb. 15-64 let, ATADD 2012 in 2018 (2018 - začasni podatki)

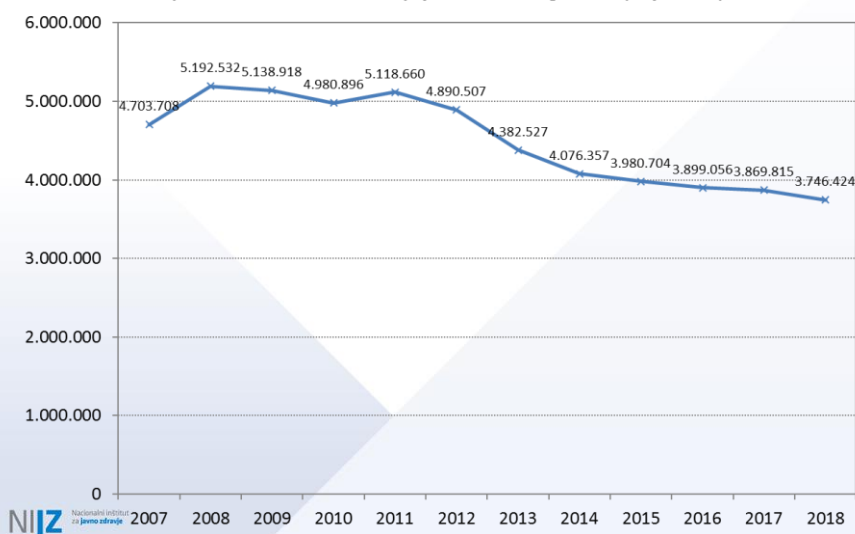
Pomembno se je zmanjšalo povprečno število pokajenih cigaret/dan med rednimi kadilci

Povprečno število na dan pokajenih cigaret, redni kadilci preb. 15-64 let, ATADD 2012 in 2018 (2018 - začasni podatki)

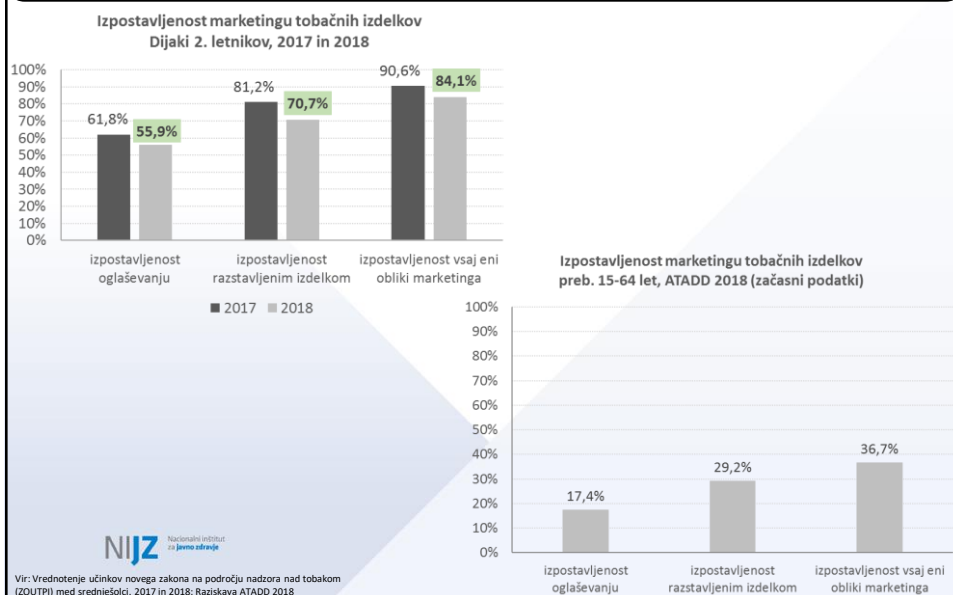

Zmanjšala se je potrošnja tobačnih izdelkov (podatki Min. za finance 2007 - 2018)

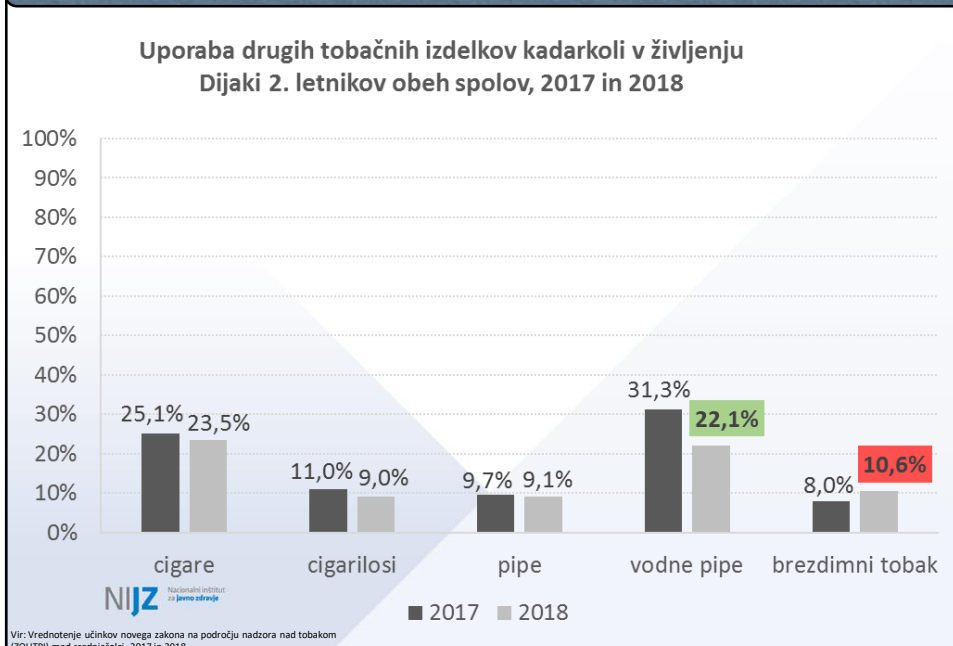
Sproščeni tobačni izdelki skupaj - ekvivalent cigaretam (vklj. s HNB)

Izpostavljenost marketingu tobačnih izdelkov na prodajnih mestih ostaja visoka

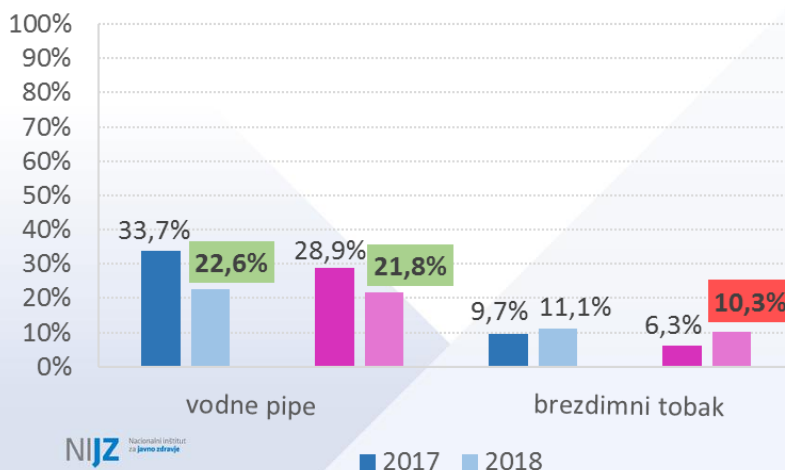

Porast uporabe brezdimnih tobačnih izdelkov

Pri porastu uporabe brezdimnega tobaka prednjačijo dekleta

Uporaba drugih tobačnih izdelkov kadarkoli v življenju
Dijaki 2. letnikov po spolu, 2017 in 2018

Zaključki (1)

- **Mladostniki:**
 - razširjenost kajenja se je pomembno zmanjšala
- V tem obdobju v Sloveniji nismo uvedli drugih novih pomembnih ukrepov ali izvajali večjih novih aktivnosti, razen teh iz novega zakona, zato lahko po naši oceni pomemben del teh sprememb pripišemo ukrepom novega zakona.
- Splošna populacija:
 - znižal se je delež kadilcev v najmlajši star. skupini (15-24 let)
 - med rednimi kadilci se je zmanjšalo število povprečno pokajenih cigaret na dan
 - zmanjšala se je potrošnja tobačnih izdelkov

Zaključki (2)

- Za to, da bodo ukrepi novega zakona lahko pokazali svoje največje učinke, pa bo potrebno počakati na:
 - uveljavitev vseh ukrepov novega zakona,
 - zagotoviti njihovo dosledno izvajanje ter
 - glede na njihovo dolgoročno naravnost počakati, da se učinek ukrepov v celoti pokaže.
- Obdavčitev in cene
- Opozarjamo na:
 - visoke odstotke izpostavljenih marketingu tobačnih izdelkov na prodajnih mestih kljub prepovedim v zakonodaji
 - porast uporabe brezdimnih tobačnih izdelkov med mladostniki

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

